

Tiszatáj-díj Juhász Ferencnek

„Ecce poeta!” – Hatvany Lajos e szavakkal köszöntötte pályája kezdetén az ifjú költőt, az alig húsz éves Juhász Ferencet. Most Szegeden Juhász Ferencet köszönhetjük, és a Tiszatáj végvári vitézekként küzdő szerkesztőségét. Juhász Ferenc Tiszatáj-díja önmagát minősítő döntés.

A város nemcsak a vízzel küzdött meg, de fölépítette saját jövőjét, a mai jelenünket! A Tiszatáj döntésében a legjobbak, az elődök, Szent-Györgyi Albert, Klebelsberg Kunó, Bay Zoltán, Szőkefalvi-Nagy, Móra Ferenc, Baka István, Zoltánffy tehetsége, zsenije, európaisága, emberi nagysága munkál. Van egy híres fotó, ahol a múzeum lépcsőin Juhász Gyula, Móra Ferenc, József Attila áll egymás mellett. Beszédesebb jelenet!

A tönkretett Tisza, a méreggel, ciánnal telített folyó szimbolikus üzenet.

Mégis van remény. Ez a Tiszatáj üzenete!

Az ismétlődő, az állandóan megújuló nehéz időszakok figyelmet, sebészi pontosságú helyzetelmezést követelnek. A Tiszában most víz helyett valami keserű lé folyik. Ez az évszázad változatos módon és módszerekkel igyekezett életünket megnehezíteni. A vigaszt, a reményt, a lét értelmét hol kereshettük? A magyar irodalom, a költészet segítette át a meg-megújuló nehézségeken, amely mindig előre vetítette, majd összefoglalta az eseményeket. Balassi, Vörösmarty, Petőfi, Ady, József Attila költészetéből pontos képet kapunk korokról. Ár és apály váltja egymást: a Tiszatáj-díj is a védőgát része.

A magyar költő már nem vátesz többé! – halljuk.

Márai nemcsak műveivel, de személyes sorsával, 80 évével, az egész megélt XX. századdal bizonyított az utókornak, és költőnek lenni nem életbiztosítás, de élni ebben az országban mindig is „veszélyes üzem” volt!

Költőink életét és munkásságát vizsgálva elgondolkodtató, hogy mi vár rájuk a Habsburgok és Metternich korában – hiszen ismerjük a kancellár híres mondását: „Európa az én íróasztalomnál végződik”, értsd, hogy ezen túl vége a civilizációnak – és mi várna, mi vár rájuk a mi korunkban... József Attila például mit felelt volna, megismerve jelenünket?

A Juhász Ferenc-i életmű nekem a pusztaszeri hatalmas Feszty-körkép, a Honfoglalás méreteit idézi. Csak 360 fokon körbeforogva mérhetjük fel monumentalitását, majd a részletek bensőséges szépségét.

A rá és ránk nehezedő sok évtizedes tektonikus nyomás a kitörő, felszökkenő gázra és olajra emlékeztet, a fúrófejek ferdén hatolnak be a föld alá itt Szegeden, hogy a felszínre hozzák ezt a sok vihart kavarány nyersanyagot.

Juhász Ferenc hatalmas eposza, a *Gyermekdalok*, a *Szent Tűzözön* regéi is erről szólnak, s a nedves és örökké párás ősvetációban lassan mozgó spielbergi dinoszauruszok lábnyoma is.

A gramofon végtelenül ismétlődő gyermekdala is a láncreakció része, mint Bartók *Gyermekének* szóló műve vagy Kurtág *Játékok*-sorozata.

Valóban egy új nemzedék, egy új generáció számára szól a dal! A költőt a XXI. század, s az új évezred fogadja majd be s építkezik a költő méreteiben is goethei életművéből.

A mi horizontunk a tenger szintje felett alig száz méterre van. Műholdként kéne felemelkedni, hogy átlássuk gondjainkat s lehetséges jövőnket.

Mi itt Közép-Európában folyóink sorsához kötöttek vagyunk, a nagy árvizek határozzák meg sorsunkat. A Duna gátakkal van elapasztva, a Tisza holt vízként folyik, akár Észak-Itáliában a Po folyó, ahol az iparosítás már a hetvenes években kiirtotta a folyó élővilágát.

Nincs tanulság, mert pohárban a tiszta víz, az élőbeszédben az egyenes beszéd, napi létünkben az önfegyelem, sőt az aszkézis lehetne a kulcs a megoldáshoz. A provincializmus helyett pedig a nagy távlatok, a jövőben gondolkodás, a művek által fémjelzett emberi magatartás kellene, hogy a mérce legyen.

A juhászi életmű úgy építi fel önmagát, mint az inkák Machu Picchu-ban óriási monolit kövekből a városukat. A pontosan illeszkedő hatalmas tömbök, amelyek közé késpenge sem fér, kötőanyag nélkül egymást támogatják.

Juhász kötetei évtizedek óta épülnek egymásba, egymást támogatva és értelmezve egymást.

A Tiszatáj díjat e művek sora fémjelzi.

A Tisza árad, majd apad, a jelen kitisztul.

A Tiszában még fognak úszni a halak.

A költőt nemzedékek fogják olvasni.

Nekünk – nekem – a Juhász Ferenc-i életmű hatalmas biztatás, működő energia.

Életem, mindennapjaim fontos része. Profánul hangzik, de akár a nagy oktánszámú benzín a motort, segít az értelmes célok felé száguldani.

Köszöntöm a Tiszatáj kitüntetettjét, a nagy költőt!

2000. március 31.

Kuss János

